

Nederland na de crisis

Herstellen en vernieuwen

Naast het bestrijden van het COVID-19 virus in het hier en nu, denken we na over hoe Nederland kan herstellen en vernieuwen naar aanleiding van de coronacrisis. De Rijksoverheid pakt deze vraag samen op met gemeenten, provincies, bedrijven, maatschappelijke organisaties, wetenschappers, pioniers en individuele Nederlanders. Welke ideeën leven er? Waar willen we het over hebben? En waar schuurt het? Kijk op watsijouwidee.nl #NLnadecrisis

Wat moet hersteld worden?
Welke dingen willen we behouden?
Waar liggen kansen voor vernieuwing?

Welk perspectief hebben we?

watsijouwidee.nl

Burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, beleidsmakers, wetenschappers en (dwars)denkers gaan in gesprek met elkaar. We organiseren hiervoor ruim 80 dialoogtafels. Voorbeelden van thema's zijn geluk en ontspanning, natuur en milieu, onderwijs en werk, samen leven en wonen en verkeer.

Nederland na de crisis

Overstijgende thema's

DGSC-19

In deze presentatie staan:

1. De uitkomsten van de dialoog 'Nederland na de crisis', waarbij burgers, bedrijven, middenveld, (dwars)denkers en wetenschappers aangeven wat volgens hen herstel- en vernieuwingsbehoeften zijn.
2. De integrale, domeinoverstijgende opgaven die naar aanleiding van departementale herstelplannen zijn geïdentificeerd.

Deze bouwstenen leiden tot overstijgende thema's, die we gebruiken in verdere concretisering van de plannen en acties.

1. In gesprek met samenleving over NL na coronacrisis

- > “Wat zijn herstel- en vernieuwingsopgaven voor Nederland na de coronacrisis?”
- > Van februari t/m mei 2021 in gesprek met burgers, bedrijven, middenveld, (dwars)denkers en wetenschap.
- > 80 dialogen, 600+ burgers, 37 wethouders en burgemeesters, 26 bedrijven, 2,7 miljoen mensen bereikt via social media.

Uitkomsten dialoog via: www.watisjouwidee.nl

Zie ook bijlage 1

Belangrijkste signalen uit de dialoog

- a. **Veranderende waarden** door coronacrisis. Vooral rond werk-privé balans, leefomgeving (groen, woning, klimaat), gezonde leefstijl, rust en meer solidariteit – zeker richting kwetsbare groepen.
- b. De samenleving is **veerkrachtig**. Pak vernieuwingskansen op gebied van thuiswerken, mobiliteit, wonen, klimaat, milieu, saamhorigheid.
- c. Directe **schade** COVID-19 is groot: mentaal, sociaal (winnaars en verliezers) en economisch. Men verwacht van overheid inzet op achterstanden in o.a. zorg en onderwijs.
- d. De **online** (blended) samenleving is versneld door crisis en richt zich op economie, mobiliteit, infrastructuur en cultuur.
- e. Opgaven moeten **breder** opgepakt worden met een overheid die regisseert, perspectief biedt en maatschappelijk initiatief ondersteunt.
- f. Blijf in **actieve dialoog** met samenleving , ook in de volgende fase. Mensen voelen zich gehoord en het vergroot onderlinge verbondenheid en solidariteit.

Naast concrete herstelplannen voor economie, onderwijs en zorg, blijkt uit dialoog de behoefte aan meer:

- > Visie: waar staan we over 5 jaar n.a.v. coronacrisis?
- > Samenwerking: betrek samenleving bij denken en actie.
- > Herwaardering: samenleving wil op specifieke terreinen niet terug naar het oude. Want coronacrisis legt nadruk op het belang van:
 - Aandacht voor jongeren en 'winnaars en verliezers' van crisis (incl. mentale weerbaarheid) en kwetsbare groepen
 - Technische en sociale innovaties
 - Klimaat, milieu, directe leefomgeving
 - Thuiswerken

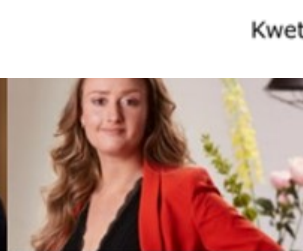
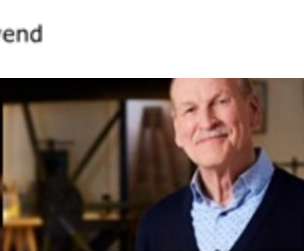
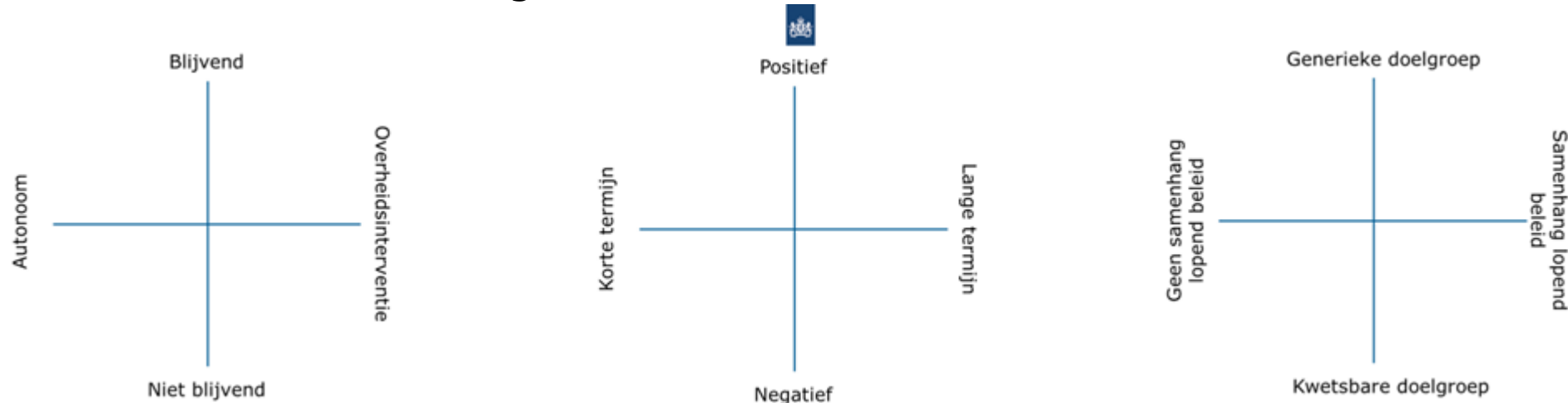
De signalen leiden tot o.a. de volgende bevindingen

- › **Niet iedereen is in gelijke mate getroffen** door de coronacrisis. Er zijn kwetsbare groepen die vaak op meerdere vlakken getroffen zijn door de crisis (multiproblematiek, onderwijsachterstanden, werkloosheid, gezondheid, armoede, stress). Dit vraagt ook in het herstelbeleid om een multidisciplinaire, domeinoverstijgende aanpak.
- › Op de arbeidsmarkt zijn mensen getroffen doordat ze **werk zijn kwijtgeraakt** (vaak ook in zzp en uitzendconstructies), ofwel van werk-naar-werk moesten ofwel überhaupt niet aan de slag konden (jongeren). De crisis heeft de kwetsbaarheden op de arbeidsmarkt versterkt en vraagt om een herbezinning (aansluitend op lopende initiatieven op dat vlak zoals de voorstellen van Borstlap).
- › Ontwikkelingen rondom de **mogelijkheden tot thuiswerken** hebben mensen meer ruimte gegeven voor het flexibel vormgeven van een werk- en privéleven, maar ook een lagere belasting van de ochtend- en avondspits. Zorg dat die mogelijkheden er blijven.
- › Er heeft een **herwaardering van Nederlandse natuur en het belang van een groene en veilige leefomgeving** plaatsgevonden. Zorg dat die grotere belangstelling op een duurzame wijze kan worden voortgezet.
- › Dat uit zich ook in een herwaardering van een **bewustere gezonde leefstijl**, meer rust (minder gejaagdheid), belang van familie en vriendschap, waardering van stabiliteit en zekerheid, en een groter gevoel van solidariteit richting de medemens – zeker zij die het zwaar hebben. Dit wil men vasthouden.
- › **Digitalisering** heeft de samenleving nu versneld ingrijpend veranderd, op alle vlakken van het leven. Dat geeft (markt)kansen en uitdagingen. Zorg voor een stabiele, veilige infrastructuur waarop die digitalisering zich kan manifesteren en voortbouwen. Leer ook van elkaar over de grenzen van disciplines heen (het wiel niet overal opnieuw uitvinden).

2. In gesprek met departementen en (mede)overheden

- > Departementen bereiden hun eigen herstel- en vernieuwingsopgaven voor. Op basis daarvan zijn **integrale, domeinoverstijgende opgaven** geïdentificeerd, die mede gebaseerd zijn op de adviezen van de planbureaus t.a.v. de meest urgente herstel- en transitieopgaven.
- > Focus ligt momenteel op het vaststellen waar de synergie ligt en of er nog blinde vlekken zijn, aan de hand van ordeningskaders:

Domeinoverstijgende opgaven n.a.v. departementale plannen

- › Ondersteunen bestaande en nieuwe kwetsbaren / schokbestendigheid in de samenleving voor nieuwe doelgroepen
- › Hybride werken als toekomstbeeld
- › Gezonde en veilige leefomgeving
- › Sociale en mentale veerkracht van de samenleving
- › Economisch herstel
- › Voorbereiding toekomstige crises (incl. veiligheid/maatschappelijke onrust)
- › Bestuurlijke verhoudingen in crisissituaties
- › Borging / behoud van brede welvaart

Van interne en externe dialoog naar actie

> De input vanuit...

- dialoog met samenleving;
- inventariserende gesprekken met specifieke stakeholders (incl. jongerenorganisaties);
- adviezen van planbureaus, denktanks, commissies, maar ook dwarsdenkers zoals Nationale Denktank en TechTegenCorona;
- politieke besluitvorming over steun- en herstelbeleid na 30 juni voor Q3 2021;
- departementale herstelplannen

> ...zetten we om in actie door o.a...

- actietafels met IBKG (14 juni), Denktank Coronacrisis (16 juni), DG'en en planbureaus SCP, CPB, PBL (18 juni), VNG en IPO (23 juni), VNO NCW en MKB Nederland (8 juli). Aan de actietafels neemt de minister van BZK deel samen met individuele deelnemers uit de dialoog (burgers, ondernemers, jongeren, etc.);
- intensieve interdepartementale samenwerking om binnen de integrale domeinoverstijgende herstel- en vernieuwingsopgaven te sturen op synergie tussen de departementale plannen en het wegnemen van witte vlekken;
- verdere voorbereiding op Rijksbegroting 2022, met FIN in de lead. Besluitvorming politieke kaders medio juni.

...om zo te bewegen van steun naar herstel en vernieuwing.

